

RMK. II. 1297

B M V

LIBELLVS

4517 Elegantissimus,

Qui inscribitur

CATO,

DE PRÆCEPTIS VITÆ
Communis.

Az az:

IGEN SZEP KÖNYVETSKE,
Mely neveztetik CATONAK: kitanít
ez közönséges életben kinek kinek
életit és erkölsét, hogy-hogy kel-
lyen eszeffen szabni és
hordozni.

LEUTSCHOVIAE,

Typis Samuelis Brewer, 1672.

BCU Cluj / Central Un

B. Cras. Aug. 1672

CATONIS
DISTICHA MORALIA,
Liber Unus.

Az Bölts Catónak Jó Erkölsre Tanító ékes Könyverskéje, mely irattatot az közönséges életnek parantso-lattyaról, &c.

UM animadverterem quam plurimos homines graviter errare in via morum, succurrendum & consulendum eorum opinioni, existimavi, maxime ut gloriose viverent, & honorem contingerent. Nunc te fili charissime docebo, quopactō mores animi tui componas: Igitur præcepta mea ita legas, ut intelligas: Legere enim & non intelligere, negligere est.

Hikoron eszemben vöttem vólna, hogy fok emberék igen révelygénének az erkölsnek után, itilém hogy segítségkel kellene lennem.

és tanátsot kellene adnom az ő vélekedé-
seknek; Kiváltképpen hogy dits őffégesen,
élhetnének, és tisztetségre juthatnának. Mo-
stan téged szetelmes fiam meg-tanítlak, mi-
képpen a' te elmédnek erkölsét rendellyed.
Azért az én parantsolatimat úgy olvassad,
hogy meg-értsed: mert olvasni és nem érte-
ni, tsak héaban való múlatás.

Itaque DEO supplica.

Annak-okáért az Istennek könyörögj.

Parentes ama

Szüléidet szerezsed.

Cognatos cole.

Rokonságodat tisztellyed.

Magistrum metue.

Mesteredet félyed.

Datum serua.

Az adator marhát meg-tartsad.

Foro te para.

Törvényhez készítsed magadat, az az, tör-
vénybéli tudományt tanulj.

Cum bonis ambula.

Az jókkal járj, (társalkodgyál.)

Ad consilium non cesseris antequam uoceris.

Az tanátsban ne meny míg nem hivattatol.

Mundus esto.

Tiszta légy.

Salu-

Saluta libenter.

Örömeft köszöny.

Majori cede.

Nagyobnak engedgy.

Minori parce.

Kissebnek kedvez.

Rem tuam custodi.

Az te marhádát meg-őrizzed.

Verecundiam serua.

Szemérmetségedet meg-tartsad.

Diligentiam adhibe.

Szorgalmatos légy.

Libros lege.

Könyveket olvas.

Quos legeris memento.

Az mellyeket olvasándasz, azokról
meg-emlekezzél.

Familiam cura.

Házad népére gondot visely.

Blandus esto.

Nyáias légy.

Iraisci abs re noli.

Ok-nélkül ne haragudgyál.

Neminem irriseris.

Senkit meg ne nevels.

vel: *Miserum ne irriseris.*

Szegényr meg ne nevels,

Misuum dato.

Kölsön adgy.

Cui des videto.

De meg-lásád kinek adgy.

Judicio adesto.

Az törvényben jelen légy.

Convivare raro.

Ritkán vendégeskedgyél (barátod
mellett.)

Quod satis est dormi.

Az mi elég aludgyál, az az: csak annyit alud-
gyál, a' mennyi a' természetnek elég.

Jurjurandum serva

Esküvétedet meg-tartsad.

Uino te tempera

Az Bor italban magad meg-mérté-
kellyed.

Pugna pro patria.

Viaskodgyál házádére.

Nil temere credideris.

Semmit ok-nélkül el ne higgy.

Tu te consule.

Te magadtól kérdgy tanátsot.

vel: *Tuto consule.*

Bátorságos tanátsot kérdgy.

Meretricem fuge.

Az parázna személyt el-távoztassad.

Literas disc.

Írást tanulj, vagy: Deáki tudományt tanulj.

Nil mentiri doba.

Semmit ne hazudgy.

Bona benefacito.

Az jókkal jól tégy.

Maledicus ne esto.

Atkozodó ne légy.

Existimationem resine.

Jó híredet (nevedet) meg-tartsad.

Aequum judica.

Igazat ítély.

Parentis patientia vince.

Szüléidet békeséges türelesséddel győz-
zed meg.

Beneficiis accepti memor esto.

Az el-vött jó téteményről meg-emlekezzél.

Ad praetorium stas.

Törvényben forogj (jelen légy.)

Consultus esto.

Törvény tudó légy.

Virtute utere.

Jóságos tselekedettel ély.

Iracundiam tempera.

Haragodat meg-mértékellyed.

Trocho lude

Tsigával jágyzál.

Aleas fuge.

Az kockát el-távoztassad.

Nihil ex arbitrio virium feceris.

Semít erődben bizakodván ne tselekedgyél

Minorem te non contempseris.

Náladnál kisebbet meg ne utály.

Aliena concupiscere noli.

Másember marháját ne kívánnyad,

Conjugem ama.

Feleségedet szeresfed.

Liberos erudi.

Fiaidat tanítsad.

*Petere legem quam ipse tuleris.*Azon törvényt szenvedd, az mellyet
másnak hoztál.*Pauca in convivio loquere.*

Lakodalomban keveset szóly.

Illud stude quod justum est.

Arra igykezzél az mi igaz.

*Amorem libenter ferio.*Egyebeknek (hozzád való) szeretetét
örömeft szenvedgyed.DISTICHORUM DICTO-
rum Catonis Libri IV.

LIBER PRIMUS.

SI DEUS est animus nobis ut carmina dicunt,
Hic tibi precipue sit pura mente colendus.Miert hogy az Isten Lélek, az mint nekünk
az versek mondgyák,Az te töled kiváltképpen tiszta Lélekkel
tiszteltessék.*Plus vigila semper, nec somno deditus esse.**Nam diuturna quies vitis alimenta ministrat.*Többet vigyáz mindenkoron és ne adgyad
magadat az álomnak,Mert az hosszú ideig való nyugalom
az bűnöknek táplálást szolgáltat.*Virtutem primam esse puta, compescere linguam,**Proximus ille Deo, qui scit ratione tacere.*Első jósnak alítsad lenni az nyelvet meg-
tartoztatni,Mert leg közelebb az, az Istenhez, az ki o-
kossággal tud halgarni.*Sperne, repugnando, tibi tu contrarius esse,**Conveniet nulli, qui secum disidet ipse.*Te utáld meg magaddal ellenkezni, tusa-
kodván,Mert senkiyel nem edgyezhet az, az ki ő
magával ellenkezik.*Si vitam inspicias hominum, si deniq, mores,**Dum culpent alios, nemo sine crimine vivit.*

Ha az embereknek életeket, és végezetre erköltsöket meg-nézed.

Mikoron egyebeket kárhoztatnak, senki vétek-nélkül nem él.

*Qua nocitura tenes, quomvis sis chara, relinque.
Utilitas opibus proponi tempore debet.*

Az mellyeket tutz ártalmat fognak lenni, jól, lehet kedvesfiek, el hadgyad.

Az hasznót az gazdagságnál, idővel nagyobbra kell bősülleni.

*Constans & lenis, cum res expostulat, esto:
Temporibus moris sapiens, sine crimine mutus.*

Alhatatos-is engedelmes-is légy, mikor az dolog kívánnya:

Az idő szerént az eszes ember erköltsévétek-nélkül el-változtattya.

*Nil temerè uxori de se, uo crede querenti.
Sape etenim mulier, quem conjunx diligit, adit:*

Az te feleségednek, mikor az szolgál felől panaszolkodik ne hidgy ok-nélkül.

Mert gyakorta az aszfzonyi állat gyűlöli azt, az kit az ő férje szeret.

*Cumq; mones aliquem, nec se velis ipse maneri.
Si tibi sis charus, noli desistere captus.*

Mikoron intesz valakit és ő nem akarja, hogy intesék.

Hogy

Hogy ha te néked szerelmes embered, meg ne szünyél az el-kezdet jó intéstől,

Contra verbum noli contendere verbum.

Sermo datur cunctis: animi sapientia paucis.

Az tsátsogó emberek ellen beszéddel ne vételkedgyél,

Az szó adatik minden embereknek, de az elmének bősége kevésnek,

Dilige sis alios, ut sis tibi charus amicus.

vic bonus esto bonus, ne te mala damna sequantur.

Ugy szereds egyebeket hogy te magadnak szerelmes barátya légy,

Ugy légy jó az jóknak, hogy valami gonosz károk téged ne követfienek.

Rumores fuge, ne incipias novus auctor haberi,

Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.

El-távoztasd az híreket, ne kezdgy újtalójanak tartanni,

Mert senkinek nem árt az vesztég halgatás, az szóllás penig igen árt.

Rem tibi promissum certo promittere noli,

Rara fides ideo, quia multi multa loquuntur.

Az néked ígértetett marhát, bizonyosságnak ne ígérd,

Ritka az hűség ezért, mert sokak sokakat szólnak.

*Cum te quis laudat, iudex tuus esse memento,
Plus aliis de te quam tu tibi, credere noli.*

Mikoron téged valaki ditsér, meg-emelekez-
zél te magad ítélőjének lenni,

Többet egyebeknek te felőled ne hidgy,
hogy nem mint te magadnak.

Officium alterius multis narrare memento.

Atq; alius cum tu bene feceris ipse fileto.

Más embernek jó-téteményét sokaknak
beszélteni meg-emelekezzél,

Es te mikor egyebekkel jól téjendesz
magad halgafs.

Multorum cum facta, senex, & dicta recenses,

Fac tibi succurrant, juvenis qua feceris ipse.

Te vén ember lévén mikoron sokaknak tse-
lekedetit és mondásit elő-számlá-
lod,

Jussanak eszedben, az mellyeket te is iffiú
lévén tselekedtél.

Ne cures si quis tacitio sermone loquatur,

Conscius ipse sibi, de se putat omnia dici.

Ne gondoly azzal ha valaki alattomban va-
ló beszéddel szóll,

Az magához gyanós azt véli hogy minde-
neket ő róla mondanak.

Cum fueris felix qua sunt adversa caveto,

Non eodem cursu respondent ultima primis.

Miglen

Miglen bódog vagy, addig minden ellenke-
ző dolgokat el-rávoztafs,

Mert nem egyenlő folyással felelnek az
utólsók az elsőeknek.

Cum dubia & fragilis sit nobis vita tributa,

In morte alterius spem tu tibi ponere noli.

Mivel hogy kétséges és gyarló élet adatott
minékünk,

Más embernek halálában reménségedet
(magadnak) ne vesséd.

Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus,

Accipito placide plene & laudare memento.

Az te szegény barátod mikoron valami kif-
ded ajándékot ad tenéked,

El-vegyed nagy jó kedvel, (elég neven)
ditsérni meg-is emlekezzél.

Infantem nudum cum te natura creavit,

Paupertatis onus patienter ferre memento.

Miért hogy az természet tégedet mezitelen
teremtett.

Meg-emelekezzél hogy az szegénységnek
terhét békeséggel szenvedgyed.

Ne timeas illam qua vita est, ultima finis,

Qui mortem meruit, quod vivit perdit id ipsum.

Ne fély attól a' mely az életnek utólsó vége,

Mert az ki az haláltól fél azt-is el-veszti az
mit él.

Si tibi

*Sic tibi pro meritis nemo responder amicus,
Incusare Deum noli, sed te ipse accere.*

Ha tenéked az te jó téteményedért egy barátod sem felel meg!

Ne vádollyad az Istent, hanem te magadat tartoztassd meg.

*Ne tibi quid desis, qua scis utere parce,
Utq, quod est servum, semper tibi deesse putato.*

Hogy valami szükséged ne legyen tenéked az te keresményiddel szükön ély.

Es hogy azt az mi vagy on meg tarhassad, mindenkor vélyed mint ha nem volna.

*Quod prastare poter, ne bis promiseris ulli,
Ne sis ventosus, dum vis urbanus haberi.*

Az mit egyszer meg adhatz, kétszer ne igéred senkinek,

Ne légy szeles (álhatatlan) mikor emberségesnek akatsz lártatni.

*Qui simulat verbis, nec corae est fidus amicus,
Tu quoq, fac simile: sic ars deluditor arte.*

Az ki beszéddel tettei magát szívében sem hív barátod,

Te is hasonló-képpen tselekedgyél, így az mesterség mesterséggel tsúfoltatik meg.

Noli

*Noli homines blandos nimium sermone probare,
Fistula dulce canit, volucrum dum decipit auceps.*

Ne jóvallyad felettéb az hizelkedő szavú embereket,

Az Sip édesfén szóli, mikor az madarász meg akarja tsalni az madarat,

*Si tibi sunt vati, nec opes, tunc artibus illos,
Instrue, quò possint inopem defendere vitam.*

Ha tenéked fiad vannak, és gazdagságod nints, tehát tudományokra tanítsad őket,

Hogy az ő izegény életeket óltalmazhassák.

*Quod vile est charum, quod charum est, vile putato,
Sic tibi nec parcum, nec avarum habebis ulli.*

Az mi alá való, te azt itéllyed drágának az mi pedig drága, azt alá valónak,

Ekképpen sem magadnak fősvény nem lészel sem pedig egyebek fősvénynek nem tartnak téged.

*Qua culpae sola, ea tu ne feceris ipse,
Turpe est doctorem cum culpa redarguit ipsum.*

Az mellyeket szoktál büntetni, ugyan azokat te magad se tselekedgyed,

Mert rút dolog az tanítónak, mikor on ugyan azon vétek ötet meg feddi.

Quod

*Quod iustum est petito, vel quod videtur honestum,
Nam stultum est petere id, quod possit iure negari.*

Az mi igaz azt kérjed, avagy az mi láttatik
tisztességesnek lenni,

Mert bolondság olyat kérni, az mi igá-
zán meg-ragadhatik tőlünk.

Ignotum tibi nolito proponere notis,

Cognita iudicio constant incognita casu.

Az esmérletlent jobbnak (nagyobnak) ne
tartsád az esmérőidnél,

Mert az esmért (meg-probált) dolgok ité-
letből állanak, az esmérletlen dolgok
pedig történetből.

Az az, az meg-esmért dolgok tudván vad-
nak: az esmérletlenek pedig kétsé-
gesek.

Cum dubia incertis versetur vita periculis

Prolucro tibi pone diem, quicumq; laboras.

Mivel hogy az embernek kétséges élete, bi-
zontalan veszedelmekben forog,

Minden napot nyereség gyanánt tarts ma-
gadnak valakin szorgalmatoskodol.

Vincere cum possis interdum cede sodali,

Obsequio quoniam dulces retinentur amici.

Ha mikor meg-győzhetnéd-is, néha engedj
az te társodnak,

Mert

Mert az szerelmes barátok engedelem-
mel tartatnak meg

Ne dubites cum magna petas impendere parvas,

Hu etenim rebus conjungit gratia charos.

Ne kérelkedgyél kisdedet adni mikor na-
gyot kérsz mástól,

Mert az kedveskedés efféle dolgokkal kap-
tsollya őszve az barátságos embe-
reket.

Litem inferre cave, cum quo tibi gratia juncta est,

Ira odium generat, concordia nutrit amorem.

El-rávoztás háborúságot indítani, az kivel
tenéked barátságod vagyon,

Az harag gyűlötséget nemz, az edgyeféség
penig élteti (neveli) az szeretetet,

Servorum ob culpam cum te dolor urget in iram,

Iose tibi moderare, tuis ut parcere possis.

Mikoron téged az bánat (bószszuság) hara-
gra kényszerit szolgaidnak vérkek
miatt,

Te magadat meg-mértékellyed hogy az
tiédnek engedhesz.

Quem superare potes, interdum vince ferendo,

Maxima enim morum semper, patientia victus.

Az kit erőddel meg-győzhetnél-is, néha tū-
réssel győzzed-meg,

B

Mert

Mert az engedelmes tőrés, az erkölt sn
mindenkör nagy jószágos tselekedel

Conserua potius qua sunt jam parta labore,

Cum labor in damno est, crescit mortali agetas.

Meg-tartsad inkább azokat, az mellyek in
már munkával keresttettenek,

Mikor az munka-kárban vagyon, meg a
vekedik ez világi szegénység.

Dapsilis interdum notu, charis & amicus,

Cum fueris felix, semper tibi proximus esto.

Néha-néha légy adakozó a' te esmérőidhe
szerelmes emberidhez, és barátia
hoz.

De mikoron böl dog vagy, te magadhe
mindenkör közelb légy.

Az az: azokkal tsak néha-néha tégy jól,
te magaddal mindenkör.

LIBER SECUNDUS.

Telluris si forte velis cognoscere cultus,
Virgilium legito. quod si mage nosse laboras,

Herborum vires, Macer tibi carmine dicet.

Si Romana cupis, vel punica noscere bella
Lucanum quaras, qui Martii pralia dicet;

Si quid amare libet, vel discere amare legendo,

Nasonem petito: Sin autem cura tibi hac est,

Ut sapiens vivas, audi quo discere possis,

Per que semorum vitis traducitur avum.

Ergo ades & qua sit sapientia, discet legendo.

Ha földnek mivelését (szántását) akarod
meg-tanúlni,

A' Virgiliust olvasád, avagy ha inkább ki-
vánod meg-tudni,

Az füveknek jószágit, (hasznait) az Macer
tenéked verlekkel meg-mondgya,

Ha továbbá az Romai és az polgári hada-
kat kívánod meg-érteni,

Az Lucanust olvasád, az ki az hadaknak út-
közét meg-írja.

Hogy ha azt szeretni kívánsz, vagy olvas-
ván szeretni, akarsz tanulni,

Az Ovidius irását olvasád: Ha penig len-
karatod gondod arra vagyon,

Hogy böltsen élhess, halgald-meg, hogy-
hogy tanulhasd-meg,

Minémű dolgok által, az vérek nélkül-való
élet meheszen véghez,

Nó azért jártul ide, és milégyen az böl-
rsesség tanöld-meg, ez könyvetskét
olvasván,

Si potes, ignotis etiam prodesse memento.

Utilius regno, meritis acquirere amicos.

Ha lehet te töled még az esméretleneknek
is használni meg-emlekezzél,

Hasznosb az országnál, jó téteménye-
kel barátokat szerzeni.

Mitte arcana Dei Calumq; inquirere quid sit,

Cum sis mortalis, qua sunt mortalia cura.

Az Isten titkainak hadgy békér, és az Eg
légyen, ne tudakozzad,

Holott te halandó ember légy, az halat-
tó állatokról visely gondot.

Linque metum leibi, nam stultum est tempore in omni

Dum mortem trepidas, amittis gaudia vite.

Hadd-el az haláltól-való félelmet, mert b
londság minden időben félni,

Miglen (mikor) az haláltól rettegsz, az
letednek is minden örömét el-ve-
ted.

Iratu de re incerta contendere noli,

Impedit ira animum, ne possit cernere verum.

Meg-haraguván bizontalan dologról, ne v
rekedgyél,

Az harag meg-bántya az elmét, hogy
gazat ne láthasson (ne ítélhessen.)

ac sumptum prope cum res desiderat ipsa,

*Dandum etenim est aliquid, cum tempus postulat
aut res.*

lamar (jó akarattal) költis mikor az dolog,
(az szűkség) kívánnya,

Mert kell valamit adni, mikor az idő, a-
vagy a' szűkség kívánnya,

quod nimium fugio, parvo gaudere memento.

Tuta mage est puppis: modico qua flumine fertur.

Az mi felettéb való dolog el-távoztassad, és
kitsinynek örülni meg-emlekezzél,

Mert az hajó-is inkább bátorságos, az
mely czekekkel vízben eveztetik, (vi-
tetik.)

quod pudeat, sociis prudens celare memento,

Ne plures culpent id, quod tibi displicet uni.

Az mit szégyenlesz, az te társaidtól eszeffen
el-titkollyad azt,

Hogy többen ne kárhoztassák azt, az mi
te magadnak egyedül nem tettik.

Voli putes parvos homines peccata lucrari,

Temporibus peccata latent & tempore patent.

Ne alitsad azt hogy az gonosz emberek az ő
vétkeket az büntetéstől meg-nyer-
nék,

Ideig az vétkek titkolódnak, és idővel ki
nyilatkoznak

Corporis exigui vires contemnere noli.

Consilio pollet, cui vim natura negavit.

Ne útd. meg az kisd. testnek vagy embernek erejét,

Mert tanátsal (bölcseséggel) bővölködik az kitől az erőt az természet megtagatta.

Quem scieris non esse parem tibi tempore cede,

Victorem a victo superari saepe videmus.

Az kit tudandasz hogy te hozzád nem egyenlő, ideiglen engedgy neki,

Mert gyakorta lártjuk hogy az győzedelmes a meg győztetettől meggyőztetetik.

Adversus notum noli contendere verbis.

Ex minimis verbis interdum maxime crescit.

Előerőd ellen ne vetekedgyél beszéddel.

Mert néha kitsiny beszédből nagy háborúság támad.

Quid Deum intendat noli perquirere forte.

Quid statuat de te, sine te deliberat ipse.

Az isten mit végezzen felőled, varáslással ki ne keresséd.

Az az, annak végére ne meny.

Mert te nálad nélkül elvégezi, mit rendellyen te felőled.

Invidiam nimio cultu vitare memento,

Qui si non laedit, tamen hanc sufferre molestum est.

Meg-emlekezzél felettéb rzihaságot el-távoztatni az irigységért,

Az az, ne légy rzihas,

Mely ha semmit néki nem árthat is, de mindazáltal azt szenvedni, másnak igen nehéz,

Esse animo forti, cum sis damnatus iniquè,

Nemo diu gaudet, qui iudice vincit iniquo.

Alhatos elmével légy, mikoron hamisan kárhoztattatól. (sentenciáztatól,

Mert senki sokáig nem örül, az ki hamis Biró által meggyőzi (pörít megnyeri).

Litis praevisa noli maledicta referre.

Post inimicitias iram meminisse malorum est.

Az el-múlt háborgásnak szitkait előne számlálljad,

Mert az eltenkőzés után az haragtól megemlekezni gonosz emberekhez illik.

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse.

Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

Te magadot se ne dicsérjed, se pedig ne szidalmazd,

Mert az bolondok tselekedik, az kiket heában való dicséret gyötör,

Utere quae sitis modicè cum sumptus abundet,

Labitur exiguo quod partum est tempore longo.

Mértékletessen ély az te keresményiddel,
míglén költséged bővölködik,

Mert rövid időn el-fogy, az mi hofszú
ideig gyűjtetet.

Inspiciens esto, cum tempus postulat aut res,

Stultitiam simulare loco, prudentia summa est

Sztelen légy, mikor az idő vagy az dolog
kivánnya,

Bölcsöságot tettezni helyen, nagy észesség.

Luxuriam fugito, simul & vitare memento.

Crimen avaritia nam sunt contraria fama.

El távoztassad a buja életet, és ezzel egyetem
ben meg-emlekezzél el távoztarni.

Az főlvénységnek vétkét-is, mert ezek a'
te jó hireddel neveddel ellenkednek

Voli tu quaedam referenti, credere semper.

Exigua est, tribuenda fides, qui multa loquuntur.

Ne hidgy te mindenkoron annak a' ki vala-
mit beszéll,

Igen kevés hitelt kell adni azoknak, a' kik
fokat szólnak.

Quod potu peccas ignoscere tu tibi noli,

Nam nullum crimen vini est, sed culpa bibentis.

Az mit italoddal vétész, te magad meg ne
botsáffad magadnak,

Mert

Mert semmi vérke az bornak nincsen,
hanem az ivónak vagyón vérke.

Consilium arcanum tacito committe sodali,

Corporu auxilium medico committe fideli.

Titkos tanácsodat vesztreg halgató barátó-
dra bizzad.

Testednek peníglén gyógyítását hiv or-
vosra, bizzad.

Successu indignos noli ferre molestè,

In aulget fortuna malis, ut ladere possit.

Az embereknek méltatlan elő-menetele-
ket (jó szerencséjeket) ne bányad,

Mert az szerencse kedvez, (enged) az go-
noszoknak, hogy az után inkább meg
férthesse őket.

Prospice qui veniunt, hoc casus esse ferendos,

Nam levius latet quicquid praevideris ante.

Jó eleve (idején) meg-nézzed hogy az mely
esetek reád következnek, azokat
el-kelleyen szenyvedned.

Mert könnyebben fért meg az, valami
jó eleve meg-látándasz.

Rebus in adversis animum submittere noli,

Spem retine, spes una hominem nec morte relinquit.

Az szerentsétlen dolgokban ne botsáffad el
elmédet,

B 5

Azrc:

Az reménséget meg-tartsad, mert az edgy
reménség az embert még az halál-
ban is el nem hadgya.

*Rem tibi quam noscis aptam dimittere noli.
Fronte capilla est, post huc occasio calva.*

Az melly dólgot esmérsz te hozzád illendõ-
nek lenni, el ne borsáffad,
Mert az alkotmatosság. elõl üstökös, utól
penig kopasz.

*Quod sequitur spectat, quodq; imminet ante videto,
Illum imitare Deum, qui partem spectat utramq;.*

Az mi következik, Az az: az mi immár el-
múlt arra nézz, az mi penig reád kö-
vetkezendõ, annak elõtte meg-lás-
fad.

Azt az Istent kövessed, ki mind a' két részt
nézi, (mind elõ s' mind hátra néz.

*Fortior ut valeas, interdum parcius esto,
Pauca voluptati debentur, plura salutis.*

Hogy erõsb légy egésségedben, néha mér-
tékleresb légy,

Az gyõny õrúségnek kevésfél tartozunk,
de az egésségnek sokkal.

*Judicium populi nunquam contempseris unum.
Ne nulli placeas dum vis contemnere multos.*

Te magad egyedül soha a' köffégnek ítéletit
meg ne utálljad,

Hogy

Hogy senkinek ne kelleszél, mikoron so-
kak at akariz meg-utálni.

*Sit tibi praecepta quod primum est, cura salutis.
Tempora ne culpes, cum sis tibi causa doloris.*

Kiváltképpen légyen tenéked fõ gondod
egésségedre, a' mi leg elsõ,

Az idõt ne kárhoztassad, holot te magad
vagy fájdalmadnak (beregségednek)
oka.

*Somnia ne cures nam mens humana quod optat,
Cum vigilans sperans per somnum cernit id ipsum.*

Az álommal ne gondoly, mert az embernek
elméje az mit kíván.

Mikor vigyáz, (émette) reménlvén almá-
ban ugyan azont láttya meg.

LIBER TERTIUS.

HOc quicumq; cupis carmen cognoscere lector,
Hae praecepta feres, qua sunt gratissima vita.

Instrue praeceptis animum, nec discere cesses.

Nam sine doctrina, vita est quasi mortis imago.

Commoda multa feres: sin autem sperveris illuda.

Non me scriptorem, sed te neglexeris ipsum.

Ezeket az én verseimet valamely olvasó ki-
vándod, meg-érteni,

Ezeket az én parantsolatimat vegyed,
mellyek igen kedvesek az élernek.

Kérszi-

Készítsed az én parancsolatimhoz az te elmédet, és tanólni meg ne szűnnyél.
Mert az tudomány-nélkül, az embernek élete szintén olyan mint az halálnak képe.

Sok hasznot vehetz innét magadnak: Ha peniglen meg-utálándod ezt,
Nem engemet ki ezt irom, hanem te magadot utálod meg.

*Cum recte vivas, ne cures verba malorum,
Arbitrij nostri non est quid quicquam loquatur.*

Mikorő te igazán élsz, ne gondoly az gonosz embereknök rágalmazó szavokkal,
Nintsen az mi hatalmunkban, kiki mit szóllyon mi felőlünk.

*Productus testis, salvo tamen ante pudore,
Quantumque potest, celato crimen amici.*

Mikoron bizonyságul hivattaról, (tanúnak idéztetél) mindazáltal az te tisztességed helyén maradván,

— A' mennyire tőled lehet, el-fedezzed a' te barátodnak vétékét.

*Sermones blandos bliflos vitare memento,
Simplicitas veri sana est, fraus ficta loquendi.*

Az hizelkedő és tséltsap (pelyp) beszédeket el-rávoztani meg-emlekezzél,

Az igaz

Az igazságnak edgy-igyű tiszta beszéde
vayon, az hazugságnak penig tsalárdság.

*Segnitiam fugito quæ vita ignavia fertur,
Nam cū animus languet, consumit inertia corpus.*

Az reftséget el-rávoztasd, mely az életnek runyaságának mondatik,

Mert mikor az embernek elméje el-lankad, (el-runyúl,) az reftsét-is meg-emészti az reftség.

*Interpone tuis interdum gaudia curis,
Ut possis animo quem vis sufferre laborem.*

Néha-néha az te gondaid közzé örömet-is vefs, (elegyits,) (kát.

Hogy elmédbe el-vitelhes akar mely mun-

*Alterius dictum aut factum ne carperis unquam,
Exemplo similis ne te derideat alter.*

Más embernek beszédét avagy tselekedetét soha meg ne fedgyed,

Hogy hasonlatosképpen tégedet-is meg ne tsúfolljon más ember.

*Quæ tibi fors dederit tabulis suprema notato,
Augendo serua, ne sis quem fama loquatur.*

Az mit tenéked az fors (szerentse) adánd,

Az az: az mi tenéked szüléid től testamentumban hagyatot regisztromban bé-irjad,

Es öregbitvén meg tarisad, hogy ne légy
az kir az hir izólhasson, Az az: hogy
az kösség közöt beszédébe ne kely.

*Cum tibi divitia superant in fine senectae,
Municipium facito vivas, non parvus amicus.*

Mikoron gazdagságod bővön vagyon az te
vénségednek végén,

Tselekedgyed hogy adakozván ély, nem
fősvényen barátidhoz,

*Utile consilium Dominus ne despice serui,
Nullius in seruo, si prodest tempseris unquam.*

Te UR lévén az te szolgaidnak hasznos ta-
nátsát meg ne utálljad, (használ,

Senkinek értelmét meg ne utálljad ha-

Rebus & incessa si non est, quod fuit ante.

Fac vi vas contentus eo quod tempora praebeant.

Ha nintsen marhádban és kintsedben a nyi,
az mennyi az előtt volt,

Tselekedgyed hogy meg-elégedvén azzal,
az mit az idő ad te néked,

Uxorem fuge ne ducas sub nomine dotis,

Nec retinere velis, si ceperit esse molestia.

El-távoztasd hogy feleséget ne végy jegv ru-
hának neve alatt, avagy gazdagság-
nak okáért,

Meg se igykezzél tartani ha haborgó kezd
lenni,

Multo;

*Multorum disce exemplo, quae facta sequaris
Quae fugias, vita est nobis aliena magistra.*

Sokaknak példájából tanold meg minémű
tselekedeteket kövess,

Es mellyeket távoztass el, mert más em-
bernek élete minékünk tanító me-
sterünk,

*Quod potes, id tenta, operis ne povere pressus,
Succumbat labor & frustra tentata relinquitur.*

Az mire erőd vagyon, azt késértted meg,
hogy az dolognak fulyságával meg-
nyomartatván,

Az te munkád le ne omollyon (erőrlenül-
lyön) és az késérttet dölgot heában
el ne hadgyad.

*Quod nosti hand rectè factum nolito tacere,
Ne videre malos imitari velle tacendo.*

Az mit esmérsz hogy nem igazán lőtt, azt el
ne halgassad,

Hogy ne láttassál halgatásoddal akarni az
gonosz embereket követni,

*Judicis auxilium, sub iniqua lege, rogato,
Ipsa etiam leges cupiunt, ut jure regantur.*

Az Birónak segítségét kérjed az hamis tör-
vényben, avagy hamis törvényel
meg nyomartatván,

Mert az törvények is azt kívánják, hogy az
(súly) igazság igazgattassék, *Quos*

Quod merito pateris patienter ferre memento.

Cumq; reus tibi sis, ipsum te iudice damna.

Az mit érdemed szerint szenvedtz, békefés-
gesen szenvedni meg-emlekezzél,

Es mikoron magadnak bűnös vagy, az te
magad ítéleti szerint kárhoztással
magadat.

Multa legas facio, perleſta perlege multa.

Nam miranda canunt, sed non credenda poëta.

Tselekedgyed hogy sokat olvass, és el olvas-
ván sokat el-törőly, meg-émendály,

Mert az Poeták tsudálatos dolgokat éne-
kelnek, de nem hiteltre méltók,

Inter convivas fac, sis sermone modestus.

Ne dicare loquor dum vis urbanus haberi.

Az vendégek között, az lakodalomban, mért-
téketlen beszédű légy,

Hogy ne mondasál tsátsogónak, mikor
tisztelteségesnek akarasz tartatni.

Conjugis irata noli in verba timere,

Nam lacrymis struit insidias dum femina plorat.

Az te meg-haragut feleségednek beszédétől
ne fély,

Mert az alszszonyiállat mikor sir kőnyhul-
latásával tsalárdságot szerez.

Utere quassus, sed ne videaris abuti,

Qui sua consumunt, cum deest aliena sequuntur.

Az te

Az te keresményiddel ély, de ne láttatsál a-
zokkal gonoszúl élni,

Mert az kik az ő magokét meg-emésztik,
mikor osztán nintsen, az másét kőve-
tik, az az, más emberére szorulnak.

Fac tibi proponas mortem non esse timendam.

Qua bona si non est finis tamen illa malorum.

Magadeleiben veszed, hogy az haláltól nem
kell félni,

Az melly halál nem jó is, de mindazáltal
minden nyomoruságnak vége,

Uxoris linguam si frangi est ferre memento.

Namq; malum est, nil velle pati, nec posse tacere.

Az te feleségednek nyelvet voltár, (feddé-
sét) el-tűrjed, ha egyéb-képpen jó,

Mert gonosz dolog, ha ki semmit nem a-
kar tűrni, sem pedig nem halgat.

Dilige non agra charas pietate parentes.

Nec matrem offendas, dum vis bonus esse parentis.

Az te édes szüléidet szerezted nem nehéz
kegyességgel.

Az te anyádat is meg ne bántsd, mikor
szüléidnek akarasz jó lenni.

LIBER QUARTUS.

*S*ecuram qui curq; cupit traducere vitam.

Nec vitis habere animum, qua moribus obfunt.

C

Hac

Hæc præcepta tibi semper velegenda memento.

Invenies aliquid in quo te utere magistro.

Valaki tsendész életet kívánsz követni (élj)

Es elmédvel vétkekhez nem ragazkodni

az mellyek azerköltsnek ártanak.

Megemlekezzél róla, hogy ezeket az paran

rsolatokat mindenkoron olvassád,

Találsz ezekben valamit, az melyben a

te magad tanítása által élhetz.

Dispice divitiis, si vis animo esse beatus.

Quas qui suspiciunt, mendicant semper. avari.

Utáld meg az gazdagságot, ha lelkedben

(elmédben boldog akarsz lenni,

Mellyet az kik tsudálnak, (nagynak bók

tsúlnek) fősvények lévén, minden

kor koldúlnak (szükölködnek.)

Commoda natura nullo tibi tempore deerunt,

Si contentus eo fueris quod postulat usus.

Az t természetnek hasznai semmi időben te

néked el nem fogynak,

Ha azzal meg-elégedel, a' mit kíván az éle

Cum sis incautus nec rem ratione gubernes,

Noli fortunam, qua non est dicere cæcam.

Mikoron esztelen vagy, és te magadat eszet

del nem igazithatod,

Ne mond

Ne mondgyad az szerentsét vakuak, az

mely nintsen,

Dilige denarium, sed parce dilige formam.

Quam nemo, sanctus, nec honestus captat habere.

szereffed az pénzt, de mértékletesen sze

reffed az ő formáját,

Mellyet tsak egy szent és tisztességes em

ber sem kíván hogy légyen.

Azaz, az ki az pénznek formáját felettéb

szereiti, nem szent, sem tisztességes

ember, hanem fősvény.

Num fuseris locuples, compa curare memento.

Eger diu te habet nummos, sed non habet ipsum.

Mikoron gazdag vagy, te meg emlekezzél gon

dot viselni testedre,

Az beteg gazdagnak vagyon pénze, de

nintsen ő maga.

Verberacum tuleris discens aliquando magistris.

Fer patris imperium, cum verba exit in iram.

Mikoron tanulván, valaha el szenvedted az

te ne fterednek vereségét,

El-szenvedgyed az te Atyádnak birodal

mát, mikoron beszéddel reád ha

ragszik.

Res age qua profunt, varsum vitare memento.

In quibus error inest nec spes est certa laboris.

Oly dolgokat tselekedgyél az mellyek hasznosok, viszontag el-távoztatni igyekezzél,

Az mellyekben vétek vagyon, és semmi bizonyos reménsége nints az te munkádnak.

Quod donare poteris, gratis concede roganti.

Nam recte fecisse bonis, in parte lucrorum est.

Az mit el-ajándékozhatz, ingyen engedve az te rólad kérőnek, (részt)

Mert az jókkal jól tenni, az nyerefségnek

Quod tibi suspectum est, confestim discute quid sit.

Namq; solent, primo qua sunt neglecta, nocere.

Az mi tenéked kétséges, mindgvárást megvárj, hányad, vedd mi legyen,

Mert azok szoktanak ártani, az mellyek először el-múlattunk, semminek véltünk.

Cum te detineat Veneris damnosa voluptas,

Indulgere gula noli: qua ventris amica est.

Mikoron tégedet tartoztat az szerelemnek karos gyönyörüsége,

Az toroknak ne engedgy (kedvet ne keresd) az mely (torok) az hasznak bíráttya,

Cum tibi proponas animalia cuncta timere,

Unum hominem, tibi precipio plus esse timendum.

Miko

Mikoron te magadnak eleiben vetted, hogy minden féle oktalan állattul kellyen félned,

Hagyom tenéked hogy emberi állattul inkább fély.

Cum tibi pravalida fuerint in corpore vires,

Fac sapias, sic tu poteris vir fortis haberi.

Mikor az te testedben kemény erő vagyon, Böltseséget-is tanúly, és te ugy tarthatol erős férfiúnak.

Auxilium à nobis petito, si forte laboras.

Nec quisquam melior medicus, quam fidus amicus.

Az te ismérőidről kérj segítséget hogy hasznos szükölködől (nyavalyád vagyon,)

Es senki nem lehet tenéked jobb orvosod mint az hiv barátod

Cum sis ipse nocens, moritur, cur victima pro te,

Stultia est morte alterius sperare salutem.

Holott telégy vétkes, miért hogy az áldozat hal meg te éretted,

Bolondság másnak halálából üdvölséget remélneni.

Cum tibi vel socium vel fidum quavis amicum,

Non tibi fortuna est hominis, sed vita petenda.

Mikoron te magadnak avagy társot, avagy hív barátot keres.

C 3

Az

Az embernek nem gazdagságot hanem életet (erköltset) kell kívánnod.

Utere quasitis opibus, fuge nomen avari,

Quid tibi divitia profant, si pauper abundas.

Ely az te kerestél gazdagsággal, és el-távoztassad az fősvény nevet,

Mit használ tenéked az gazdagság, ha bővölködöl szegényül élvén.

Si famam servare cupis dum vivis honestam,

Fac fugias animo, que sunt mala gaudia vita.

Ha kívánod meg tartani tisztelteséges hitedet (nevedet,) mig élsz,

Tszelkedd hogy szived szerint el-távoztassad az mellyek az életnek gonosz örömi,

Cum sapias animo, noli irridere senectam,

Nam quicumq; senex, sensu puerilis in illo est.

Mikoron elmédben bölts vagy, (iffiú korodban) ne nevedd meg az vénséget, (az vén embert,

Mert az ki vén ember, gyermeki értelem (esz) vagy on abban.

Disce aliqui d; nam cum subito fortuna recedit,

Art remaret, vitamq; hominis non deserit unquam.

Tanuly valamit, mert mikoron az szerentse hittelen el-távozik,

Az tudomány meg marad, és az embernek élete soha el nem hadgya.

Perficito cuncta tacito, quid quicq; loquatur.

Sermo hominum mores, & celas & indicat idem.

Mindeneket meg-lás alatomban ki ki mit szollyon,

Mert ugyan azon beszéd, az embereknek erköltsoket el is fedezi,

Exerce studium, quamvis perceperis artem.

Ut cura ingenium, sic & manus adjuvat usum.

Gyakorollyad az te tanuságodat, jollehet meg tanultad az tudományt (mesterséget,

Mert miképpen az gond (gondolkodás) segiti az elmét, azonképpen az kézis az életet.

Multum ne curet venturi tempora fati,

Non timeat is mortem qui scit contemnere vitam.

Ne gondoly sokat az reád következendő halálnak idejével,

Ne fél az, az halált, az ki meg-tudgya utálni ez életet.

Disce sed à doctis, indoctus ipse doceto,

Propaganda etenim rerum doctrina bonarum.

Tanuly de az tudós emberektől, az tudatlanokat pedig te is tanusad,

Mert az jó dolgoknak tudományát el-ke-
terjeszteni,

Hoc bibi quod possis, si tu vis vivere sanus,

Morbi causa mali est homini quandoq; voluptas.

Annyit igyál az mennyi lehet, (az természet-
kiván) ha te egészségben akarsz élni

Mert az iralba való gyönyörűség nagy
gyakorra az embernek gonosz be-
regségnek oka.

Laudaris quodcumq; palam, quodcumq; probaris,

Hoc vide ne rursus levisaris crimine damnes.

Valamit nyilván dicsérsz, és valamit javal-
lasz,

Azt meg lásd, hogy ugyan azont viszon-
rag alhatatlanságnak vétkével ne
kárhozzald.

Az az, alhatatlannak ne mondgyad.

Tranquillis rebus que sunt adversa caveto,

Rursus in adversis melius sperare memento.

Az te tsendesz dolgaidban (állapotodban)
az mellyek ártalmasok el-távoztas-
sád,

Viszont rag az te szerentsétlen dolgaidban
jobbat reménleni meg-emlekezzél.

Discere ne cesses, cura sapientia crescit

Rara datur longo, prudentia temporis usu.

Tanul.

Tanúlni meg ne szünnyél, mert az bőltse-
ség gondal nevekedik,

Az ritka észesség hosszú ideiglen való
gyakorlással adatik.

Parce laudato, nam quem tu sæpe probaris,

Una dies qualis fuerit monstrabit amicus.

Mértékletesen (képes szerint) dicsérsd bará-
todat mert az kit gyakran javalottál,

Egy nap meg-mutattya minémű barátod
lőt légyen,

Ne pudeat quæ nescieris te velle doceri,

Scire aliquid laus est, pudor est nil discere velle.

Ne szégyenlyed mástól meg-tanittatni, az
mit nem tudándasz,

Mert dicsiretes dolog valamit tudni, de
szemérem semmit nem akarni ta-
núlni.

Cum Venere & Bacco licet, & juncta voluptas,

Quod lautum est animo complectere, sed fuge litor.

Az Venussal és az Baccussal, Az az, az szere-
lemmel és az Borral, háborúság-is
gyönyörűség-is vagyon edgyütt,

Az mi jó ezekben vagyon, elmédben bé-
foglallyad, de el-távoztassad az há-
borgást.

Demissos animo ac tacitos vitare memento,

Quæ flumen placidum est forsitan latet altior undâ.

C 5

El.

El-botsátkozott szívűeket, és halgatókat
 meg-emlekezzél el-távoztatni,
 Az az, az szomorkodó és halgató Embe
 rektől meg-óltalmazd magadat,
 Mert az folyó-viz-is ha olytseudesz (laf
 san foly, né-talám szintén ott mé
 lyebb az viz.

Cum tibi displiceat rerum fortuna tuarum.

Alterius specto, quo sis discrimina peior.

Mikoron tenéked nem tetszik, az te dólga
 idnak szerentséje (állapattya,
 A' más ember állapotját nézzed, és meg
 esmérd mitsoda külömbbségbelegy
 aláb való másnál.

Quod potes id tenta, nam litus carpere remis,

Tutius est multo quam velum tendere in altum.

Az mit öled lehet azt kísérsed-meg, mert
 az part mellett evezni,

Sokkal bátorságosb, hogy nem mint az
 vitorlát az mélyre téríteni.

Contra hominem justum, pravè contendere nolis.

Semper enim Deus injustas ulciscitur iras.

Az igaz ember ellen hamissan ne veteked
 gyél: (fortélyoskodgyál,

Mert mindenkoron az Isten az hamissan
 való haragért bosszút áll,

Ereptis opibus noli lugere dolendo,

Sed gaude possim tibi si contingat habere,

Ha gazdagságod el-véteük, ne siraśd baa
 kodván,

De sőt inkább örűly ha tenéked gazdagsá
 god történe dik lenni.

Est iactura gravi, que sunt amittere damnis,

Sunt quodam qua ferre decet patienter amicum.

Nehéz kárvallás az mellyek vadnak, azokat
 kárvallással el-hadni vesztetni,

Vadnak némellyek, mellyeket békesége
 sen illik el-szenvedni barátunknak.

Tempora longa tibi noli promittere vita,

Quocumq; ingrederis sequitur mors corpus ut umbra.

Ne igéj te magad életének hořszű idő
 ket,

Valahová mégy mindenűrt követsz az ha
 lál, mint az árnyék az testet.

Time Deum placat, vitulum sine ore facit aratro,

Ne credas placere Deum, dum cadet litatur.

Temjénnel engeszteltyed Isten, az tulko
 penig hadgyad nōniaz ekére, (az
 szánráfra,

Ne hidgyed hogy az Isten meg-engesz
 teled, mikor oktalan állatnak vér
 ontásával áldoztatik.

Cede locum, lasus, fortuna, cede potenti,

Cedere qui potuit, prodesse aliquando valebit.

Meg-bántatván (sértetvén) engedgy az ha-
talmas szerentsének,

Az ki engethetet, valaha jó léfzen hasz-
nálni magának s' egyebeknek-is.

Cum quid peccaris, castiga tu ipse subinde,

Vulnera dum sanas, dolor est medicina doloris.

Mikoron valamiben vétkezel, gyakorta te-
magad meg-dorgálljad magadat,

Mikoron az sebet gyógyítod, az fájdalom
orvósága (gyógyulása) az fájdalom-
nak.

Damnavis nunquam post longum tempus amicum,

Mutavit mores, sed pignora prima memento.

Soha ne kárhozzáflad hosszú idő után az te
barátodra,

Noha meg változtatta erkölcsét, de mind-
azáltal az előbbi ajándékról meg-
emlekezzél.

Gratior officio, quo sis magis obarior esto.

Ne numen subeas quod dicitur officii perda.

Mennyivel inkább szerelmeseb vagy, annyival
inkább szolgálattoddal kedvesb legy,

Hogy oly nevet ne végy reád a'mely mon-
datik jó téremény vesztegetőnek.

Suspectus caveas ne sis miser omnibus horis,

Nam timidus & suspectus apertissima mors est.

Kétséges lévén az te életed felől, el-távoz-
tassad hogy minden orában ne légy
nyavalyás,

Mert az félelmefeknek, és szivekben két-
ségeknek, illendő az halál.

Cum fueris servos proprios mercatus in usū,

Et famulos dicas, homines tamen esse memento.

Mikoron szolgákat véjendesz az te, tulaj-
don hasznodra,

Szolgaidnak is mondgyad, de mind-azál-
tal meg-emlekezzél arról, hogy ők-
is emberek, *Cluj*

Quam primum rapienda tibi est occasio prima,

Ne rursus queras, qua jam neglexervis ante.

Az első alkalmatosság mindeneknek előtte
ragattassék te tőled,

Hogy ismét ne keressed azokat, az mel-
lyeket immár az előtt el-múlattál.

Morte repentina noli gaudere malorum.

Felices obierunt, quorum sine crimine vita est.

Az gonosz embernek hirtelen halálokon-
ne örüly,

Mert

Mert azonképpen az bodogok-is (az jám-
borok-is) meg-halnak, az kiknek é-
letek vétek-nélkül vagyon,

Cum conjunx tibi sit, nec res & fama laborat,

Utandum ducas inimicum nomen amici.

Hogy ha tenéked feleséged vagyon, s' mar-
hád nincsen, és hire kétséges, (az az,
felőle gonosz hir vagyon,

Itéllyed el-távoztatni az te barátodnak
ellenséges nevét,

Cum tibi contingat studio cognoscere multa,

Fac discas semper vites nescire doceri.

Mikoron történik tenéked szorgalmatos ta-
nulásod, sokat kell tőrnőd,

Tselekedgyed hogy mindenkor tanúly,
és el-távoztasd hogy nem tudtz ta-
nitani.

Az az, ne látatsál tudományak tanulása-
ra alkolmarlannak,

Miraris verba noli me scribere versus,

Hos, brevitatis sensus fecit conjungere binos.

Tsüdalod hogy én nyilván belzéddel irtam,
ez verseket,

Ez két verseket hogy őszve-foglalnám, az
értelemnek rövid volta tselekedte.

F I N I S.

